

Heinek Ottó,
a Magyarországi Németek Országos
Önkormányzatának elnöke

„A svábokat kitelepítik, mint tavaly a zsidókat, marha módra hajtják el őket, száz és százezret, csordában. A kollektív büntetés elve mint nemzetközi gyakorlat, elviselhetetlen. Tegnap a 'zsidók', ma a 'svábok', holnap a 'polgárság', aztán a 'laposfülűek'... s hajtának bűnöst és ártatlant, gyereket és aggastyánt. Az európai élet erkölcsének vége. A 'nagy hatalmak' közönyösen terelik az emberi csordákat, akik magas kultúrákat építettek fel otthonná, 'határozati alapon', sommásan. Nem Müller úrról van szó, hanem a svábokról. Már nem nagyon érdemes élni.”

Igen tisztelt Szili Házelnök Asszony, igen tisztelt Lammert Parlamenti Elnök úr, igen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Márai Sándor, Németországban is ismert írónk írta az előző sorokat 1945 decemberében naplójába. Mint a jelen konferencia egyik utolsó megszólalója, azt hiszem kijelenthetem, hogy a mai emlékülésünkkel hozzájárultunk valamelyest „az európai élet erkölcsének” helyreállításához. És ez, Hölgyeim és Uraim, nem kevés, egy olyan korban, amikor sokan szemlélik aggodalommal a kirekesztő, diszkrimináló gondolatok újraébredését hazánkban és a kollektív bűn legitimizálását szomszédságunkban. Ezért is szeretnék Önnek, kedves Szili Katalin, a mai emléknapi létrehozásáért köszönetet mondani – amelyet Ön már 2006 júniusában, a budaörsi kitelepítési emlékmű felavatásakor bejelentett.

Igen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Amikor a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata 1996-ban a kitelepítés 50. évfordulója alkalmából tudományos konferenciát rendezett a magyarországi németek szerepéről közös hazánk felépítésében, hivatali elődöm, Kerner Lőrinc a következőket mondta zárszavában: „Anélkül, hogy elfelejtenénk és elfeledtetnénk ezt az időszakot és az ellenünk elkövetett bűnöket, úgy akarunk búcsút mondani történelmünk ezen sötét fejezetének, hogy erőnket és képességeinket kisebbségként való továbbélésünk további feltételeinek megteremtésére koncentráljunk.”

Ez a program ma is érvényes ránk, magyarországi németekre. De nem csupán ránk kell, hogy érvényes legyen, hanem mindenkire, aki felelősséget visel a magyarországi németek jólétéért, és általában a népcsoportokért hazánkban, Magyarországon és Európában.

Akkoriban, 1996-ban, tele voltunk optimizmus-sal. Új kisebbségi törvényünk volt, éppen mögöttünk voltak az első sikeres önkormányzati választá-

Otto Heinek,
Vorsitzender der Landesselbstverwaltung
der Ungarndeutschen

„Die Schwaben werden ausgesiedelt, wie vergangenes Jahr die Juden werden sie wie Vieh getrieben, aber- und abertausende Menschen, in Herden. Die ‚kollektive Bestrafung‘ als internationale Praxis ist unerträglich. Gestern die ‚Juden‘, heute die ‚Schwaben‘, morgen das ‚Bürgertum‘, dann die Flachhohren... und sie treiben Schuldige und Unschuldige, Kinder und Greise. Es ist aus mit der Moral des europäischen Lebens. Gleichgültig treiben die ‚Großmächte‘ Menschenherden, die aus Hochkulturen eine Heimat erbaut haben, laut ‚Beschluss‘, ohne viel Federlesens. Es ist nicht von Herrn Müller die Rede, sondern von den Schwaben. Es lohnt sich nicht mehr sehr zu leben.“

Sehr geehrte Frau Parlamentspräsidentin Szili, sehr geehrter Herr Bundestagspräsident Lammert, meine sehr verehrten Damen und Herren!

Der auch in Deutschland bekannte Schriftsteller Sándor Márai hat Ende Dezember 1945 diese Zeilen in sein Tagebuch geschrieben. Als einer der letzten Redner dieser Konferenz glaube ich behaupten zu dürfen, dass wir mit unserer heutigen Gedenkveranstaltung einen kleinen Beitrag zur Wiederherstellung der „Moral des europäischen Lebens“ geleistet haben. Und das ist, meine Damen und Herren, in einer Zeit, als viele voller Sorge das Wiedererwachen ausgrenzenden, diskriminierenden Gedankenguts in unserer Heimat und die Legitimierung der Kollektivschuld in unserer Nachbarschaft verfolgen, nicht wenig. Auch deshalb möchte ich Ihnen, liebe Frau Szili, für die Veranstaltung dieses heutigen Gedenktages – den Sie bereits im Juni 2006, bei der Einweihung der Landesgedenkstätte der Vertreibung der Ungarndeutschen in Budaörs angekündigt haben – herzlich danken.

Meine sehr verehrten Damen und Herren!

Als die Landesselbstverwaltung der Ungarndeutschen 1996 anlässlich des 50. Jahrestages der Vertreibung eine wissenschaftliche Tagung über den Beitrag der Ungarndeutschen zum Aufbau unserer gemeinsamen Heimat veranstaltet hat, sagte mein Vorgänger Lorenz Kerner in seinem Schlusswort: „Ohne diese Zeit und das Verbrechen gegen uns jemals zu vergessen und vergessen zu lassen, wollen wir von diesem finstersten Kapitel unserer Geschichte so Abschied nehmen, dass wir unsere Kraft und Fähigkeit auf die Schaffung der weiteren Voraussetzungen unseres Fortbestands als Minderheit konzentrieren.“

Dieses Programm gilt für uns Ungarndeutsche auch heute. Doch es sollte nicht nur für uns gelten, sondern für alle, die für das Wohl des Ungarndeutchtums und allgemein für das Wohlergehen der Volksgruppen in unserer Heimat Ungarn und in Europa eine Verantwortung tragen.

Damals, 1996, waren wir voller Optimismus. Wir hatten ein neues Minderheitenschutzgesetz, hatten gerade die ersten gelungenen Selbstverwaltungswahlen hinter uns, die Verhandlungen über unsere Vertretung im Parlament verlie-

sok, a parlamenti képviselőtünket érintő tárgyalások eredménnyel kecsegtettek. A kisebbségpolitikában megmozdult valami. Joggal lehettünk büszkék arra, hogy megfelelően használtuk fel a szabadságot és az új lehetőségeket. Büszkék voltunk a kétnyelvű iskolák növekvő számára, a szekszárdi Német Színházra (Deutsche Bühne), az újonnan alakult magyarországi német egyesületek és szövetségek munkájára, a számos városi partnerkapcsolatra.

Ma kevésbé vagyunk optimisták. Az 1990-es évek lendülete elmúlt, ma az érdektelenség a jellemző. Önkormányzataink és egyesületeink munkája gyakran közömbösségbe vagy elutasításba ütközik, számos művelődési és kulturális intézményünk a túlélésért küzd. A kisebbségek kulturális autonómiája csak töredékesen létezik. Parlamenti képviselőtünk 1992 óta bevádatlan ígéret, és két évvel ezelőtt ránk erőltették a kisebbségi törvény módosítását, amelyet ebben a formájában nem akartunk.

Mi, magyarországi németek hálásak vagyunk a politikának a mai emlékülésért és a bocsánatkérés világos szavaiért a deportációkra, jogfosztásokra és kitelepítésekre vonatkozóan a Második Világháború után. De újra és újra figyelmeztetnünk kell a politikát: a magyar nemzetiségi politika egyre veszít hitelességéből, ha nem hallgatja meg és nem teljesíti a népcsoportok jogos, az alkotmányon és a kisebbségi törvényen nyugvó követeléseit, ha a „nyelvi és kulturális sokszínűség” csak az ünnepi beszédek és választási kampányok kliséje marad; ha a politika nem tesz lényegesen többet azért, hogy Magyarország hosszú távon az itt élő népcsoportok közös hazája maradjon.

Elődeink több generáción át szorgalommal és értelemmel járultak hozzá ennek az országnak a felépítéséhez. Kitelepített honfitársaink a hazájuk elvesztésének sokja után új otthonra találtak Németországban. Az itthonmaradottak, szüleink és nagyszüleink generációjának a jogfosztás utáni nehéz években szintén új életet kellett felépítenie. Mindannyian sokat veszítettünk: barátokat, rokonokat, vagyont, sokan az anyanyelvüket, identitásukat és az igazságosságba vetett hitüket.

Hölgyeim és Uraim!

Szétválasztott népcsoportunk két része – csakúgy, mint anyaországaink – az elmúlt évtizedekben újra megtalálta az egymáshoz vezető utat. Közös Európában élünk és néhány hét múlva az utolsó, minket elválasztó határ is eltűnik. Éppen a magyarországi németek példája kell, hogy bátorítson minket, hogy lehetséges az újrakezdés, amit a kisebbségpolitikára vonatkoztatva is érvényesíteni kell.

Köszönöm figyelmüket!

fen Ergebnis versprechend. Es herrschte eine gewisse Aufbruchstimmung in der Minderheitenpolitik vor. Wir waren mit Recht stolz darauf, dass wir mit der Freiheit, mit den neuen Möglichkeiten gut leben können. Wir waren stolz auf die zunehmende Zahl der zweisprachigen Schulen, auf das Deutsche Theater in Szekszárd, auf die Arbeit der neu gegründeten ungarndeutschen Vereine und Verbände, auf die Vielzahl von Städtepartnerschaften.

Heute sind wir weniger optimistisch. Der Schwung der 90-er Jahre ist vorbei, es herrscht Desinteresse vor. Die Arbeit unserer Selbstverwaltungen und Vereine stößt oft auf Gleichgültigkeit oder Ablehnung, viele unserer Bildungs- und Kultureinrichtungen kämpfen um das Überleben. Die kulturelle Autonomie der Minderheiten ist in Fragmenten vorhanden. Unsere Parlamentsvertretung ist seit 1992 ein uneingelöstes Versprechen, und vor zwei Jahren hat man uns eine Modifizierung des Minderheitengesetzes aufgezwungen, die wir in dieser Form nicht gewollt haben.

Wir Ungarndeutschen sind den Repräsentanten der Politik dankbar für diese heutige Gedenkveranstaltung und dafür, dass sie klare Worte der Entschuldigung für die Deportationen, Entrechtungen und Vertreibungen nach dem Zweiten Weltkrieg aussprechen. Aber wir müssen sie auch immer wieder mahnen: Die ungarische Nationalitätenpolitik verliert zunehmend an Glaubwürdigkeit, wenn sie die berechtigten, auf der Verfassung und auf dem Minderheitengesetz beruhenden Forderungen der Volksgruppen nicht hört und nicht erfüllt, wenn „sprachliche und kulturelle Vielfalt“ nur eine Floskel in Festreden und Wahlprogrammen bleibt. Wenn sie nicht wesentlich mehr als bisher dafür tut, dass Ungarn auch langfristig die gemeinsame Heimat der hier lebenden Volksgruppen bleiben kann.

Unsere Vorfahren haben viele Generationen hindurch mit Fleiß und Verstand zum Aufbau dieses Landes beigetragen. Unsere vertriebenen Landsleute haben nach dem Schock des Verlustes der Heimat in Deutschland ein neues Zuhause gefunden. Die Daheimgebliebenen, die Generation unserer Eltern und Großeltern hat nach den schweren Jahren der Entrechtung auch ein neues Leben aufbauen müssen. Wir haben alle viel verloren: Freunde, Verwandte, Vermögen, viele auch ihre Muttersprache, ihre Identität und den Glauben an der Gerechtigkeit.

Meine Damen und Herren!

Die beiden Teile unserer getrennten Volksgruppe haben – wie auch unsere Heimatländer – in den vergangenen Jahrzehnten wieder den Weg zueinander gefunden. Wir leben in einem gemeinsamen Europa und in wenigen Wochen wird auch die letzte Grenze zwischen uns verschwinden. Und gerade das Beispiel der Ungarndeutschen hüben und drüben soll uns ermutigen, dass der Neuanfang möglich ist. Und dies sollte auch für die Minderheitenpolitik gelten.

Ich danke Ihnen für Ihre Aufmerksamkeit!